ग्रंथमालिका 'बालसंस्कार' : खंड ४

बोधकथा

मराठी (Marathi)

संकलक

हिंदु राष्ट्राच्या स्थापनेचा उद्घोष करणारे

सच्चिदानंद परब्रह्म डॉ. जयंत बाळाजी आठवले

डॉक्टर, तसेच वैद्याचार्य सद्गुरु (कै.) वसंत बाळाजी आठवले

सनातन संस्था

卐 सनातनच्या ग्रंथांची भारतातील भाषांनुसार संख्या 卐

मराठी ३४४, इंग्रजी २०१, कन्नड १९८, हिंदी १९५, गुजराती ६८, तेलुगु ४५, तमिळ ४३, बंगाली ३०, मल्ल्याळम् २४, ओडिया २२, पंजाबी १३, नेपाळी ३ अन् आसामी २

मार्च २०२४ पर्यंत ३६५ ग्रंथांच्या १३ भाषांत ९६ लाख ३१ सहस्र प्रती प्रसिद्ध !

प्रकाशक : सनातन भारतीय संस्कृती संस्था
खोली क्र. १०३, सनातन आश्रम, सनातन संकुल,
पोस्ट - 'ओएन्जीसी', देवद, तालुका पनवेल,
जिल्हा रायगड (महाराष्ट्र) ४१० २२१.
दूरभाष क्रमांक : +९१(०२१४३) २३३१२०
अन्य दू.क्र. : **गोवा** : +९१(०८३२) २३१२६६४ **रत्नागिरी** : +९१(०२३५२) २२९७७०
मिरज : +९१(०२३३) २२२३१८६ **मुंबई** : +९१ ८६९३०८४५४५
संगणकीय पत्र (ई-मेल) : granth@sanatan.org

मुखपृष्ठ संकल्पना : सुश्री भाविनी प्रताप कापडिया, श्री रवींद्र सुरेश पेडणेकर

प्रस्तुत ग्रंथ हिंदी, इंग्रजी, कन्नड आणि तमिळ या भाषांमध्ये उपलब्ध.

आवृत्ती पहिली : रंगपंचमी, कलियुग वर्ष ५११५ (२१.३.२०१४)
आवृत्ती दुसरी : नागपंचमी, कलियुग वर्ष ५११९ (२७.७.२०१७)

आतापर्यंत ग्रंथाच्या १८ सहस्र ७०० प्रती प्रसिद्ध !

सातवे पुनर्मुद्रण : श्रीरामनवमी, कलियुग वर्ष ५१२६ (१७.४.२०२४)

मुद्रणस्थळ : राम सीता प्रिंटिंग प्रेस, कोल्हापूर

अर्पणमूल्य : ₹ ६५/- (₹ 65/-)

ISBN 978-93-5257-148-2 ॐ **ग्रंथ क्र.** : २१०

© **प्रकाशक** All rights are reserved. No part of this publication maybe reproduced, stored in a retrieval system or transmitted, in any form or by any means, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the original publisher. Violators will be liable for criminal / civil action.

卐 सनातनची गुरुपरंपरा 卐

प.पू. भक्तराज महाराज, इंदूर, मध्यप्रदेश.

डॉ. आठवले यांचे गुरु आणि सनातन संस्थेचे श्रद्धास्थान

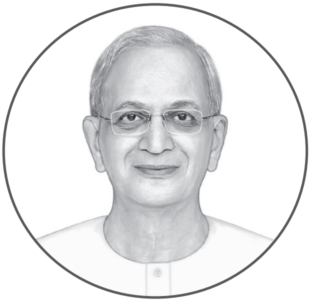

सच्चिदानंद परब्रह्म डॉ. जयंत आठवले

सनातन संस्थेचे संस्थापक

श्रीसत्‌शक्ति

(सौ.) बिंदा सिंगबाळ

श्रीचित्‌शक्ति

(सौ.) अंजली गाडगीळ

(सच्चिदानंद परब्रह्म डॉ. जयंत आठवले यांच्या आध्यात्मिक उत्तराधिकारी)

ग्रंथाच्या संकलकांचा परिचय

सच्चिदानंद परब्रह्म डॉ. जयंत आठवले यांच्या अद्वितीय कार्याचा संक्षिप्त परिचय

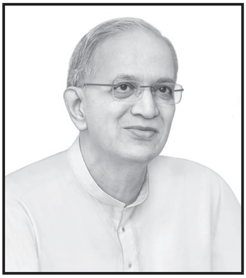

१. अध्यात्मप्रसारार्थ 'सनातन संस्थे'ची स्थापना

२. शीघ्र ईश्वरप्राप्तीसाठी 'गुरुकृपायोग' या साधनामार्गाची निर्मिती : गुरुकृपायोगानुसार साधना करून २०.३.२०२४ पर्यंत १२७ साधक संत झाले, तर १,०५३ साधकांची संतत्वाच्या दिशेने वाटचाल चालू आहे.

३. आचारधर्मपालन, देवता, साधना, आदर्श राष्ट्ररचना, धर्मरक्षण आदी विविध विषयांवर विपुल ग्रंथ-निर्मिती

४. हिंदुत्ववादी नियतकालिक 'सनातन प्रभात'चे संस्थापक-संपादक

५. धर्माधिष्ठित अशा हिंदु राष्ट्राच्या (ईश्वरी राज्याच्या) स्थापनेचा उद्घोष (वर्ष १९९८)

६. 'हिंदु राष्ट्रा'च्या स्थापनेसाठी संत, संप्रदाय, हिंदुत्ववादी आदींचे संघटन आणि त्यांना आध्यात्मिक स्तरावर दिशादर्शन!

(संपूर्ण परिचयासाठी वाचा – www.Sanatan.org)

सच्चिदानंद परब्रह्म डॉ. आठवले यांचे साधकांना आश्वासन !

स्थूल देहा असे स्थळकाळाची मर्यादा ।
कैसे असू सर्वदा सर्वा ठायी ।।
सनातन धर्म माझे नित्य रूप ।
त्या रूपे सर्वत्र आहे सदा ।। – जयंत बाळाजी आठवले
१५.५.१९९६

डॉक्टर, तसेच वैद्याचार्य सद्‌गुरु (कै.) वसंत बाळाजी आठवले

[एम्.डी. (पेडिॲट्रिक्स), डी.सी.एच्., एफ्.ए.एम्.एस्.]

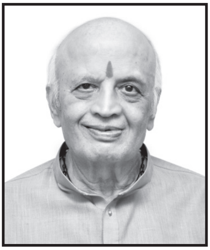

यांनी वर्ष १९५९ मध्ये मुंबई येथील ‘लोकमान्य टिळक महानगरपालिका रुग्णालया’त बालरुग्ण विभागाचा आरंभ केला. २००१ मध्ये त्यांना ‘आयुर्वेद ॲन्ड हिपॅटिक डिसऑर्डर्स’ या विषयावरील आंतरराष्ट्रीय परिसंवादामध्ये ‘जीवनगौरव’ पुरस्कार, तर २०१२ मध्ये ‘इंडियन अकॅडेमी ऑफ पेडियाट्रीक्स’द्वारा ‘जीवनगौरव’ पुरस्कार मिळाला. त्यांनी आयुर्वेदावर ३३ व पालकांसाठी मार्गदर्शन करणारे १६ ग्रंथ लिहिले.

वर्ष २००४ पासून त्यांनी ‘सनातन संस्थे’चे संस्थापक आणि त्यांचे लहान बंधू सच्चिदानंद परब्रह्म डॉ. जयंत आठवले यांचे शिष्यत्व स्वीकारले. १६.१२.२०१२ या दिवशी तीव्र तळमळ, जिज्ञासूवृत्ती आणि विनम्रता या गुणांमुळे ते संतपदी विराजमान झाले. ९.११.२०१३ या दिवशी म्हणजे वयाच्या ८० व्या वर्षी त्यांनी देहत्याग केला.

ग्रंथाची अनुक्रमणिका

(काही वैशिष्ट्यपूर्ण मथळे खाली दिले आहेत.)

१. सदाचाराचे (नीतीमत्तेने वागण्याचे, धर्माचरणाचे) महत्त्व ९

२. आचरण कसे असावे ? १०

२ आ. दुसऱ्याला समजून घेऊन कृती करावी ! १०

२ इ. स्वानुभव असल्याविना दुसऱ्यांना उपदेश करणे टाळावे ! १०

३. सकारात्मक दृष्टीकोन कसा असावा ? १२

३ अ. शिष्याच्या अयोग्य दृष्टीकोनाला गुरूंनी दिलेला सकारात्मक दृष्टीकोन १२

३ आ. प्रत्येक कृतीपाठचा विचार महत्त्वाचा ! १३

४. अहंकार नसावा ! **१३**

४ अ. ज्ञानाचा अहंभाव आणि संतांची परीक्षा नको ! १३

४ आ. महाबली हनुमानाने केले भिमाचे गर्वहरण ! १४

४ इ. देवाच्या द्वारी विनम्रतेने, आतुरतेने व याचक होऊन जावे १५

५. खरा पश्चात्ताप **१६**

६. संघटितपणाचे महत्त्व **१७**

७. मनुष्याची कर्तव्ये **१८**

७ अ. आर्थिक ७ आ. राजनैतिक १८

८. देवाचे अस्तित्व सर्वत्र असणे ! **१९**

९. साधना **२०**

९ अ. मूर्तीपूजा ९ आ. नामजप २०

९ इ. सत्संगाचा परिणाम ९ ई. त्याग २३

९ उ. अनुसंधान ९ ऊ. भाव-भक्तीचे महत्त्व २५

१०. आपले आदर्श **२८**

१० अ. देवता १० आ. गुरु २८

११. महान हिंदु संस्कृतीचे रक्षण करा ! **४३**

१२. राष्ट्राप्रतीचे कर्तव्य करणाऱ्यांना कधीच विसरू नका ! **४५**

१२ अ. बालक्रांतीकारक १२ आ. क्रांतीकारक ४५

१३. मुलांनो, धर्माभिमानी बना अन् धर्मरक्षण करा ! **५४**

१४. मुलांनो, प्रतिदिन साधना करा ! **५६**

मनोगत

मुलांनो, तुम्ही खेळांची मासिके आणि जादूचा घोडा, उडती परी यांसारख्या गोष्टी वाचता, तसेच ‘टी.व्ही.’वर अयोग्य संस्कार करणारे ‘कार्टुन’ पहाता. यांमुळे तुमचे मनोरंजन होते; पण तुमच्यावर सुसंस्कार होत नाहीत ! सुसंस्कार होणे महत्त्वाचे आहे; कारण त्यांच्यामुळे जीवन आदर्श बनते. या ग्रंथातील कथा तुमचे मनोरंजनच करणार नाहीत, तर त्यांतून तुम्हाला सुसंस्कारित जीवन कसे जगावे, हे कळेल; कारण तुम्हाला सदाचार, साधना, धर्मप्रेम, संस्कृतीप्रेम, राष्ट्रभक्ती आदींविषयी उत्तम बोध मिळेल.

मुलांनो, कथांमधील बोध प्रतिदिनच्या जीवनात आचरणात आणायचाही प्रयत्न करायला हवा. क्रांतीकारकांनी देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी बलिदान केल्याची कथा वाचल्यावर तुमचेही राष्ट्रप्रेम वाढून तुम्ही देशहितासाठी कृती केली पाहिजे, उदा. राष्ट्रध्वजाचा होणारा अवमान रोखला पाहिजे. जोरावरसिंह आणि फतेहसिंह या बालकांनी मरण पत्करले; पण धर्मांतर केले नाही. ही कथा वाचून तुमचाही धर्माभिमान वाढला पाहिजे. तुम्ही प्रतिदिन धर्माचरण केले पाहिजे आणि देवतांच्या होणाऱ्या विडंबनाला वैद्य मार्गाने वैध मार्गाने विरोध केला पाहिजे.

बालमित्रांनो, हा ग्रंथ वाचून पूर्ण झाल्यावर पुढे प्रत्येक रविवारी किंवा दिवाळीच्या आणि मे महिन्याच्या सुट्ट्यांत यांतील कथा पुन्हा वाचा आणि त्यांवर मनन-चिंतन करा. सुसंस्कारित जीवन कसे जगावे, हे अधिक कळण्यासाठी सनातनच्या ‘संस्कारवर्गा’त जा, तसेच सनातनची ‘बालसंस्कार’ ही ग्रंथमालिकाही अवश्य वाचा.

‘ग्रंथातील कथांतून बोध घेऊन सर्व विद्यार्थी राष्ट्रभक्त आणि धर्मप्रेमी बनोत’, ही श्री गुरुचरणी प्रार्थना ! – **संकलक**

टीप : ग्रंथात काही सूत्रांच्या शेवटी मराठी किंवा इंग्रजी संकेतांक केवळ कार्यालयीन सोयीसाठी दिले आहेत.

पालकांनो, ‘संस्कार’ ग्रंथमालिकारूपी भेट स्वीकारा ।
मुलाविषयीच्या तुमच्या सर्व चिंतांना दूर सारा ॥

कुंभार ‘मातीच्या गोळ्या’ला जसा आकार देतो, तशा आकाराचे मडके बनते. आकार चांगला दिला, तरच मडके चांगले बनते. एकदा का मडके बनले की, नंतर त्याचा आकार पालटता येत नाही. माता-पित्यांनो, तुमच्या ‘पोटच्या गोळ्या’च्या संदर्भातही हे अगदी असेच घडते. मुलावर मोठेपणी चांगले संस्कार करणे कठीण असते; परंतु कोवळ्या वयात त्याचे मन संस्कारक्षम असल्याने त्याच्यावर चांगले संस्कार करणे सोपे जाते.

स्वतःची नोकरी-व्यवसाय, दिवसभराची धावपळ आदींमधून वेळ काढून आणि दूरचित्रवाणी, क्रिकेट यांसारख्या आकर्षणांपासून मुलाला दूर ठेवून त्याच्यावर चांगले संस्कार कसे करायचे, असा प्रश्न पालकांना पडतो. या प्रश्नाचे उत्तर म्हणजे सनातनची मुलांसाठीची ‘संस्कार’ ग्रंथमालिका ! पालकांनो, ही ग्रंथमालिका म्हणजे, तुमच्या मुलाचे भावी जीवन सुसंस्कारित, आदर्श आणि आनंदी बनवणारा बहुमोल ठेवा आहे.

पालक हेच मुलाचे खरे मार्गदर्शक बनू शकतात. मुलाच्या मनाची मशागत करून त्याच्यात सुसंस्कारांचे बीज पेरण्याचे कार्य निसर्गानेच पालकांवर सोपवले आहे. ‘संस्कार’ मालिकेतील प्रत्येक ग्रंथातील एकेक सूत्र (मुद्दा) म्हणजे सुसंस्कारांचे बीज आहे. यासाठी पालकांनो, ही ग्रंथमालिका मुलाला वाचावयास द्या. ग्रंथांतील सूत्रांवर मुलाशी चर्चा करा. अधूनमधून त्याला एकेका ग्रंथाचे पुन्हा वाचन करायला सांगा. ग्रंथात सांगितलेल्या कृती त्याच्याकडून प्रत्यक्ष करवून घ्या. मुले अनुकरणप्रिय असतात; म्हणून तुमचेही आचार-विचार नेहमी आदर्शच ठेवा, ही कळकळीची विनंती ! – **संकलक**